

АНАТОЛІЮ МАКСИМОВИЧУ НАУМЕНКУ — 70 РОКІВ

Дата народження: 02.10.41.

Місце народження: с. Піщане Мелітопольського району Запорізької області, Україна.

Загальна характеристика наукової діяльності: перекладознавець, германіст, літературознавець, методист. Друкується з 1974 року російською (Росія, Україна), українською (Україна), німецькою (Австрія, Голландія, Німеччина, Швейцарія) мовами, перекладався удмуртською (Росія) та німецькою (Австрія). Викладав німецьку філологію, переклад та зарубіжну літературу у декількох вищих навчальних закладах Росії та України; зараз працює завідувачем кафедурою теорії та практики

перекладу Чорноморського державного університету (м. Миколаїв). Головною тематикою його власних декілька сотень розвідок та десятків наукових праць, що вийшли за його редакцією, є німецькомовна філологія, а проблематикою — національна специфіка та філософія мови, соціальні і національні закономірності літературного процесу, ідіостиль митця, майже тотальна неадекватність лінгвістичного перекладу і не менш тотальна необхідність перекладу концептуального, сутність художнього образу в белетристиці, філологічний підхід до навчання студента і т. ін. Крім того, він є науковим керівником аспірантів і докторантів з чотирьох фахів: перекладознавство, германські мови, загальне мовознавство, зарубіжна література. У своїх публікаціях виступає за синтез усіх наук, що займаються словом, до єдиної цілісності — філології; такий синтез він назвав у 1988 “*лінгвопоетикою*”, на базі якої розробив низку дослідних напрямків (ворожнеча

культур, світомоделювання у слові, лінійність та цілісність художнього образу, лінгвопоетичний аналіз тексту, переклад як обробка тощо) і став організатором міжнародної перманентної щодворічної конференції “**Нові підходи до філології у вищій школі**” (1992, 1994, 1996, 1998, 2000, 2002) та укладачем, науковим редактором і співавтором збірок її матеріалів, які з № 9 (2000 рік) ВАК України визнала всеукраїнським фаховим науковим журналом “**Нова філологія**”; з № 21 (2005) у зв’язку з переїздом А. М. Науменка до м. Миколаїв журнал видається під новою назвою “**Новітня філологія**” (до шести номерів на рік обсягом до 30 друкованих аркушів, статті різними європейськими мовами), хоча Запорізький Національний університет, де раніше працював А. М. Науменко, продовжує видавати збірку тез і статей під назвою “**Нова філологія**”, запропоновану А. М. Науменком ще у 1997 році.

Освіта: вища; закінчив у 1967 році Московський державний університет імені М. В. Ломоносова, факультет філологічний, спеціальність “*німецька мова і література*”. Там само навчався в аспірантурі і захистив кандидатську дисертацію (1976), а також закінчив докторантуру і захистив докторську (1991). В студентстві, аспірантурі й докторантурі набирався навчального й наукового, а також життєвого розуму у провідних вчених-викладачів Радянського Союзу (професорів вказаного факультету), за підручниками та монографіями яких навчалоя майже півсвіту:

– в галузі німецької філології — у доктора філологічних наук К. А. Левковської;

– в галузі англійської філології — у доктора філологічних наук О. С. Ахманової;

– в галузі теорії літератури — у “батька” радянської літературної теорії, доктора філологічних наук Г. М. Пospelова та його найуспішнішого учня доктора філологічних наук І. Ф. Волкова;

– в галузі історії зарубіжних літератур — у царськоросійського засновника цієї науки доктора філологічних наук С. І. Радцига та не менш талановитого його учня доктора філологічних наук Р. М. Самаріна;

– в галузі перекладу — у талановитого практика перекладу і не менш евристичного його теоретика А. В. Карельського.

Кандидатську дисертацію захистив у 1976 році в Московському держуніверситеті імені М. В. Ломоносова на тему “*Творчий метод К. Крауса-драматурга*”, відкривши нею для радянських літературо-

знавства і читача незнайому творчість цього світово відомого австрійського сатирика (шифр 10.01.04 — література зарубіжних країн);

Докторську дисертацію захистив у 1991 році в Московському держуніверситеті ім. М. В. Ломоносова на тему “*Жанрові особливості австрійської драматургії 1918–1938-х років*” (шифр 10.01.04 — література зарубіжних країн). Це була перша в Радянському Союзі наукова монографія про історію австрійської драми за два попередніх сторіччя. Саме тому її головним опонентом був академік Національної академії України Д. В. Затонський, автор першої в Радянському Союзі монографії про австрійську літературу взагалі.

Вчене звання: професор кафедри німецької філології (шифр 10.02.04 — германські мови), 1991; **науковий ступінь:** доктор філологічних наук (шифр 10.01.04 — література зарубіжних країн), 1991;

Наукові напрями: Хронологічно першим результатом його наукових розвідок з’явилася стаття 1974 року “*Література и критика*”. На сьогодні (після 37 років наукової творчості) кількість його публікацій сягає 277 одиниць. Всі вони легко укладаються у п’ять дослідних напрямків, які вже можна назвати усталеними науковими школами:

а) **в галузі перекладознавства** (загальна кількість публікацій — 78): теорія концептуального перекладу як макроперекладу, як перекладу тексту, як перенесення задуму оригіналу з одного культурного середовища в інше (тобто з одної національно забарвленої мовної картини світу в іншу) на відміну від традиційного перекладу як мікроперекладу, перекладу автономної лінгвістичної одиниці, перенесення оригіналу з одної мови в іншу (тобто збереження лише стилістики оригіналу при втраті його задуму);

б) **в галузі германістики** (загальна кількість публікацій — 70): національні варіанти німецької мови як наслідок ментальних розбіжностей на рівні мовних картин світу на відміну від традиційної лінгвогеографії, яка вбачає розбіжності лише на рівні фонетики, лексики, граматики;

в) **в галузі теорії літератури** (загальна кількість публікацій — 49): цілісний, філологічний (= *лінгвопоетичний*) аналіз художнього тексту як комплексне, всебічне оцінювання художньої функції кожної мовної одиниці тексту на відміну від лінгвістичної рецепції, яка перераховує лише конкретний реєстр лінгвістичних одиниць тексту, залишаючи осторонь їх образність, та літературознавчої інтерпретації, яка описує лише загальні екстралінгвістичні чинники тексту, забуваючи про його мовленнєві особливості;

г) *в галузі історії літератури* (загальна кількість публікацій — 52): естетичний та соціальний ідеал (тобто принцип зображення людини та буття) як рушій літературного процесу на відміну від пануючої сьогодні оцінки белетристики як засобу беззмістовного самовираження автором своїх евристичних знахідок;

д) *в галузі методики* (загальна кількість публікацій — 28): новий тип підручника з іноземної мови для вищої школи (і — відповідно — нова система навчання іноземної мови) як заглиблення студента майже виключно у професійний текст, з якого через дискусії щодо його змісту та мови вичерпуються студентом лінгвокраїнознавчі знання.

Ім'я А. М. Науменка внесено до міжнародного довідника особистостей “**Dictionary of International Biography**” (Cambridge, England, 1999, p. 289).